

Sabima kartleggingsnotat 11- 2021

Kartlegging av insekter i Sokndal kommune

Av Jarl S. Birkeland

Gymnocheta viridis, Birkeland 29.05.21

Emneord: Sokndal, Artsmangfold, Lepidoptera, Diptera, Hymenoptera

Innledning

Sokndal kommune ligger lengst sør i Rogaland. Undertegnede er oppvokst i kommunen, nærmere bestemt på gården Birkeland. I 2017 fikk jeg for første gang støtte fra Sabima for å gjennomføre et kartleggingsprosjekt på insekter i kommunen, det har siden fortsatt. (se kartleggingsnotat nr 4-2017, nr 1-2018, nr 18-2019 og nr 10 2020).

Årets kartlegging er nå gjennomført som planlagt.

Som i foregående sesonger har det vært benyttet lysfeller, fallfeller, gule fat, malaisetelt og turer med håv på forskjellige lokaliteter for å kartlegge.

Alle sikre funn er rapportert til artskart via www.artsobservasjoner.no. (AO).

I løpet av de årene kartleggingen har pågått har det blitt påvist flere nye arter for Norge. Disse vil bli publisert i egen publikasjoner.

Det kan også nevnes at det er funnet 3 nye arter for vitenskapen, to tovinger (Diptera) og en darwinveps (Ichneumonidae). Disse bekseves og publiseres i egne publikasjoner.

Videre er det funnet flere rødlistete arter etter kartleggingen, se tabell 1.

Tabell 1, oversikt rødlistearter 2017-2020

Kategori	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Artsgruppe	Dato	Lokalitet
NT	Aporophyla lueneburgensis	grått lyngheifly	Sommerfugler	27.aug.17	Birkeland
NT	Abrostola triplasia	brungult neslefly	Sommerfugler	30.jun.19	Årstad
NT	Abrostola triplasia	brungult neslefly	Sommerfugler	01.jul.19	Årstad
NT	Abrostola triplasia	brungult neslefly	Sommerfugler	13.jul.19	Rekvei
NT	Anteon arcuatum		Veps	01.jan.18	Birkeland
NT	Argyresthia ivella		Sommerfugler	08.aug.20	Rekvei
NT	Argyresthia ivella		Sommerfugler	27.jul.21	Rekvei,
NT	Berkshiria hungarica	barkvåpenflue	Tovinger	21.mai.20	Skittmyr,
NT	Bombus muscorum	kysthumle	Veps	29.mai.21	Steindalen
VU	Brevicornu disjunctum		Tovinger	01.jun.19	Skittmyr
NT	Calosoma inquisitor	larvedreper	Biller	13.jun.21	Ormamyro
DD	Cephalonomia hammi		Veps	01.jan.18	Rekvei
VU	Coelopa pilipes		Tovinger	20.mar.19	Skittmyr
VU	Coleophora sylvaticella		Sommerfugler	01.mai.19	Sandbekk

VU	<i>Criorhina ranunculi</i>	svart pelsblomsterflue	Tovinger	13.mai.21	Birkeland
VU	<i>Criorhina ranunculi</i>	svart pelsblomsterflue	Tovinger	16.apr.19	Melsteinsbakkjen
EN	<i>Doros profuges</i>	kronblomsterflue	Tovinger	30.mai.21	Varåsen
EN	<i>Doros profuges</i>	kronblomsterflue	Tovinger	28.jun.19	Rekvei
EN	<i>Doros profuges</i>	kronblomsterflue	Tovinger	13.jun.21	Kvam
EN	<i>Elachista argentella</i>		Sommerfugler	25.mai.19	Varåsen
EN	<i>Elachista argentella</i>		Sommerfugler	13.jul.19	Rekvei
VU	<i>Eumerus flavitarsis</i>	sølvfotet måneflekkflue	Tovinger	17.jul.17	Løgevik
VU	<i>Eumerus flavitarsis</i>	sølvfotet måneflekkflue	Tovinger	17.jun.17	Løgevig
VU	<i>Eumerus flavitarsis</i>	sølvfotet måneflekkflue	Tovinger	20.jul.20	Løgevig
VU	<i>Eumerus flavitarsis</i>	sølvfotet måneflekkflue	Tovinger	11.jun.19	Løgevig
VU	<i>Eumerus sabulonum</i>	rødhalet måneflekkflue	Tovinger	13.jun.20	Varåsen
EN	<i>Gnoriste apicalis</i>		Tovinger	01.jun.19	Skittmyr
EN	<i>Gnoriste apicalis</i>		Tovinger	01.jun.19	Skittmyr
EN	<i>Gnoriste apicalis</i>		Tovinger	12.mai.19	Skittmyr
DD	<i>Hemerodromia adulatoria</i>		Tovinger	07.sep.19	Skittmyr
NT	<i>Hemichroa crocea</i>		Veps	07.sep.19	Skittmyr
VU	<i>Lampronia morosa</i>		Sommerfugler	04.jun.19	Bakka
DD	<i>Medetera incrassata</i>		Tovinger	11.jun.20	Skittmyr
DD	<i>Nematus melanocephalus</i>		Veps	07.sep.19	Rekvei
NT	<i>Orfelia nemoralis</i>		Tovinger	01.jun.19	Rekvei
NT	<i>Priocnemis fennica</i>	skogveiveps	Veps	30.jun.19	Årstad
VU	<i>Sphaeriestes reyi</i>		Biller	11.jul.20	Heggdal
CR	<i>Stigmella lemniscella</i>		Sommerfugler	01.mai.19	Sandbekk
VU	<i>Tomostethus nigrinus</i>		Veps	23.mai.20	Knubedal
VU	<i>Trichonta tristis</i>		Tovinger	28.jun.19	Skittmyr
VU	<i>Trichonta tristis</i>		Tovinger	28.jun.19	Skittmyr

Av spesielle funn kan det fra årets kartlegging nevnes; Klokkeotrebie ble påvist i Kvam, arten ble sist påvist i Rogaland 1936. Sommerfuglen Eikesigvinge er under stadig ekspansjon og funnet fra i Årstad 24.07, dette markerer den foreløpige vestgrensen i Norge.

Jeg har som tidligere sendt materiale til flere andre prosjekter som er støttet av Artsdatabanken. Dette vil forhåpentligvis komme i artskart etter hvert som prosjektene blir ferdigstilte. I tillegg har jeg sendt materiale til utenlandske eksperter som reviderer forskjellige slekter.

Lophyroplectus oblongopunctatus hunn fra Årstad, 03.07.21

Det er i tillegg til registrering av insekter, registrert mange andre arter som følge av insektkartleggingen.

Biulv (*Philantus triangulum*) med Honningbie (*Apis mellifera*) som graves ned, Sandbekk 24.07.21

I tidligere sesonger (2019, 20) har jeg vært så heldig at jeg har fått hjelp fra Terje Jonassen som gikk gjennom malaisefangstene mine mhp Diptera (tovinger), dette resulterte i svært mange artsfunn, faktisk så mange at jeg pt ikke er ferdig med å punche alt inn i AO, men det blir gjort. Videre hjalp Per Kristian Solevåg meg med å bestemme opp et betydelig antall biller. Stor takk til dem begge, jeg er så heldig at jeg har tilsvarende avtale for 2021-sesongen. Her vil alle bestemte funn bli lagt inn i AO i løpet av våren 2022. Jeg har fått verdifull hjelp fra Arjen Leendertse på bestemmelse av Diptera (Syrphidae) og Kjell Mjøsnes med hjelp til å bestemme sommerfugler og diverse hymenoptera.

Alle bilder er tatt av undertegnede.

Takk til SABIMA for støtte. Takk til Alf Tore Mjøs ved Stavanger Museum MUST for hjelp med malaisefangster. Takk til min kone Jannicke for tålmodighet og korrektur

Fangstene fra Malaiseteltene er gjennomgått. Jeg har plukket ut de dyrene hvor jeg har kompetanse til å bestemme selv. Dette arbeidet er ikke avsluttet og vil nok pågå en stund videre ut over høsten/vinteren. Alle sikre observasjoner registreres på AO. Jeg har plukket ut et betydelig materiale av Ichneumonider og Braconider, ca 1000 dyr som jeg har på nål. Jeg jobber med å heve egen kompetanse på disse spennende dyra, det er planen min å fortsette kartleggingen av disse dyra i årene framover.

Metoder

Jeg har brukt Malaisetelt som passive feller, hvor fangstflaskene har vært fylt med sprit . Videre har fallfeller, vindusfeller og gule fat til en viss grad vært benyttet. Fangsten har variert, der noen feller har fanget svært store mengder dyr, mens andre plasseringer har gitt mere moderat fangst.

Lysfellene som er brukt er Robinsonfeller som undertegnede har laget selv. Robinsonfellene er utstyrt med 125 w kvikksølvdamppærer og fungerer greit, men det er nok noe "lekkasje" av micros, som det dog ikke er fra fabrikkbygde feller. Videre har målrettet håving og fotografering vært brukt som metoder for å samle inn og dokumentere dyr. Lepidoptera har kun blitt fotografert, men enkelte dyr er blitt samlet inn til Stavanger Museum (MUST). Tovinger (Diptera) og Årevinger (Hymenoptera) har blitt samlet inn og satt på nål for videre bestemmelse.

Eucerus pruinosus hann, Malaisetelt, Birkeland juni 2021.

Utsikt over Ormamyro 23.07.21

Lokaliteter

Her gir jeg en kort beskrivelse av hver lokalitet undersøkt i 2021, samt metode brukt på lokalitetene. I tillegg har flere lokaliteter vært besøkt, men ikke med noen form for felle.

1. **Birkeland N 58° 21' 24. E 6° 9' 15** Lokaliteten er gammelt kulturlandskap, med flere småbruk omgitt av bjørkeskog og lynghei. Det er mye berg i dagen og fattig jordsmonn der det ikke er gjødslet. Kulturlandskapet er preget av å ha vært brukt som sauebeite i flere generasjoner.
Metoder; Malisefelle, Lysfelle, håving og observasjoner

Malaiseteltet på Tjelmeland.

2. **Tjelmeland N 58° 21' 3 E6° 9' 16** Lokaliteten er en gammel slåttemark, den var sist i bruk som dette for ca 80 år siden, nå er det et betydelig oppslag av osp og endel dødved i kantene Metoder: Malaisetelt
3. **Ormamyro N 58° 20' 51 E6° 9' 20** Lokaliteten er kystlynghei i god hevd, ca 300 meter fra sjøen, et ganske værhardt sted. Området blir brent med intervaller på 10-15 år, moderat sauebeite.

4. **Rekvei N 58 20 35, E6 15 59** Lokaliteten er en rik edellauvskog, i ei sørvestvendt bratt li. Dominerende treslag er eik, alm, lind, hassel og hegg. Metoder;Lysfelle.

Xylophagus ater fra lysfella på Rekvei 30.05.21

5. **Kvam N 58 20 31, E6 16 21** Lokaliteten er ei slåtteng som har ligget brakk, så har den blitt brukt som hestebeite, den er nå under restaurering. Har blitt slått et par ganger med beitepusser i løpet av sesongen, svært blomsterrike kanter og veldig frodig edelløvskog omkranser enga. Metoder; Lysfelle og Malaisefelle.
6. **Skittmyr N 58 20 58, E6 18 24** Lokaliteten er i utkanten av et jorde som er i tilgroing, det er mye tistler, mjødurt og skjermplanter på jordet, i kantsonen er det hasselkratt. Lokaliteten grenser mot Eikebakka naturreservat. Metoder; Malaisefelle, håving og observasjoner.
7. **Sandbekk N 58 21 49, E 6 19 48** Lokaliteten er en sørvendt rasmark med mye død ved, dominerende treslag er alm, lind og selje. Blomsterrikt i kantsonene. Metoder; Malaisetelt, håving og observasjoner.
- 9 **Varåsen N 58 19 48, E 6 13 01** Lokaliteten er en sørvendt tørrbakke, som ligger rett ved Rekefjord pukkverk. Denne lokaliteten inneholder en rekke sjeldne plantearter, og har tidligere vært dårlig undersøkt. Metoder; Malaisefelle,fallfelle håving og observasjoner.

Kronblomsterflue (Doros profuges)Varåsen, Malaisetelt juni 2021.

8. **Årstad N 58 20 16, E 6 18 0457** Lokalteten er en frukthage med en liten, restaurert slåttemark. Lokalteten er omkranset av fattig eikeskog, myr og hager, og er ellers preget av hageplanter. Metoder; Lysfelle

Lindesigdvinge (Sabra harpagula), på vestgrensen av utbredelsesområdet i Sokndal.

Litteratur:

- J. B. Jordal, J. I. Johnsen Supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i 2010
A. Stubbs, M. Drake British Soldierflies and their allies 2014
B. Ehnström, M. Holmer Nationalnyckeln Coleoptera: Cerambycidae H. Bartsch mfl. Nationalnyckeln bind 1 & 2 Syrphidae 2009
S. Falk, R. Lewington Bees of Great Britain and Ireland 2015
P. Yeo, S. Corbet Solitary Wasps 1995
Aarvik, L. O. Hansen, V. Kononenko Norges sommerfugler 2009
P. Waring, M. Townsend, R. Lewington Moths of Great Britain and Ireland 2009 P.
Sterling, M. Parsons, R. Lewington Micromoths of Great Britain and Ireland 2012 H.
P. Tschorning, B Herting: The Tachinids (Diptera: Tachinidae) of Central Europe
1994
G. R. Broad: Keys for the identification of British and Irish nocturnal Ichneumonidae
S. Ball: Key to Sciomyzidae 2017
S. Ball: Key to the British Scathophagidae 2014

Internettressurser:

- Artsdatabanken: Arter på nett .
Artsdatabanken:Norsk rødliste for arter 2015.
Artsdatabanken: Artskart.
Artdatabanken (Sverige): Artnyckeln.